

Januari | 2017

Empathie als een mogelijke indicator voor identificatie

Naam: Floor de Roos - 5517265

Studie: Liberal Arts and Sciences

Hoofdrichting: Taal & Communicatie

Versie: Definitief

Begeleider: Prof. Dr. Hans Hoeken

Aantal woorden: 6067 (excl. samenvatting, literatuurlijst & bijlagen)

Inhoudsopgave

Samenvatting	p.3
1. Inleiding	p.4
2. Methode	p.6
2.1 Proefpersonen	p.6
2.2 Dataverzamelmethode	p.6
2.3 Materiaal	p.7
2.4 Procedure	p.9
2.5 Data-analyse	p.9
3. Resultaten	p.10
4. Conclusie & Discussie	p.12
5. Literatuurlijst	p.14
Bijlagen	p.15
1. Instructie	p.15
2. Vier verhaalversies	p.18
3. Vragenlijsten	p.22
4. Tabellen	p.32
5. Verklaring kennisneming plagiaat	p.33

Samenvatting

Het lezen van verhalen kan effect hebben op je overtuigingen, wat ook wel narratieve overtuiging wordt genoemd. Identificatie wordt voorgesteld als een mechanisme waardoor narratieve overtuiging kan plaatsvinden. Uit vorig onderzoek is gebleken dat er een aantal variabelen zijn die effect kunnen hebben op dit mechanisme. Vertelperspectief en de mate van sympathie voor een personage zijn twee factoren die de mate van identificatie met een personage in een verhaal kunnen beïnvloeden.

In dit onderzoek is er een nieuwe variabele toegevoegd, namelijk empathie. Het empathisch vermogen van de mens kan per individu verschillen en dit zou van invloed kunnen zijn op het identificatie proces. In dit onderzoek staat dan ook de volgende hypothese centraal: *“Proefpersonen met een hoger empathisch vermogen identificeren zich sterker met personages in een verhaal dan proefpersonen met een lager empathisch vermogen.”*

Ten behoeve van dit experiment (N=168) zijn er vier verhaalversies ontwikkeld over een conflictsituatie tussen twee mannen, een restauranthouder en een inspecteur. In het verhaal is het vertelperspectief en de mate van sympathie voor de twee personages gemanipuleerd. Het verhaal is dus telkens vanuit het perspectief van één personage geschreven en één personage wordt als sympathiek afgebeeld. Dit betekent dat het andere personage als onsympathiek wordt afgebeeld. Nadat de proefpersonen elk één van de vier versies voorgelegd hebben gekregen, werd hun gevraagd om een vragenlijst in te vullen die de gelezen tekst betrof.

Uit de resultaten bleek dat de mate van identificatie voornamelijk beïnvloed werd door de mate van sympathie voor een personage. Vertelperspectief bleek maar op één personage een significant effect te hebben. Daarnaast was empathie niet van belang voor het identificatieproces. De mate van empathie had tegen de verwachtingen in geen effect op de mate van identificatie. Deze resultaten laten zien dat empathie in dit geval niet van belang is voor het identificeren met personages in een narratief. Er moet echter nog meer onderzoek gedaan worden naar het proces van identificatie om hier bredere conclusies over te kunnen trekken.

Sleutelwoorden: *narratieve overtuiging, identificatie, vertelperspectief, sympathie, empathie*

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

“Loosely speaking, a message may be called *narrative* if it is a story that contains information about setting, characters, and their motivations” (Braddock & Dillard, 2016, p. 446). Blootstelling aan verhalen kan effect hebben op je overtuigingen, wat ook wel narratieve overtuiging wordt genoemd (Braddock & Dillard, 2016). Identificatie wordt voorgesteld als een mechanisme waardoor narratieve overtuiging kan plaatsvinden.

1.2 Theoretisch kader

De Graaf, Hoeken, Sanders en Beentjes (2012) definiëren identificatie als “an experience in which readers adopt the perspective of a character and see the narrative events through the character’s eyes” (p. 804). Deze definitie van identificatie suggereert dat vertelperspectief een geschikt middel kan zijn om identificatie te manipuleren. Het overnemen van het perspectief van een personage in iemands verbeelding is een leeservaring, terwijl het perspectief van waaruit een verhaal wordt verteld een tekstkenmerk is (De Graaf et al., 2012). “Perspective as a text characteristic refers to the physical and psychological point of perception which is presented in a story” (De Graaf et al., 2012, p. 805). Uit het onderzoek van de Graaf et al. (2012) bleek dat lezers zich meer identificeren met het personage vanuit wiens perspectief het verhaal verteld wordt, dan met het andere personage. Met vertelperspectief wordt in de studie van Hoeken, Kolthoff en Sanders (2016) een vorm van strategisch taalgebruik bedoeld, waardoor de mate van identificatie met personages kan toenemen. Het gaat erom vanuit wiens perspectief het verhaal ervaren wordt en ook om de hoeveelheid informatie die er over de gedachten, gevoelens of opinies van de personage vrijgegeven wordt. Dit komt vrijwel overeen met de studie van De Graaf et al. (2012) en zal dan ook in deze studie worden aangehouden als definitie van vertelperspectief.

Hypothese 1: Proefpersonen zullen zich sterker identificeren met het personage vanuit wiens perspectief het verhaal wordt geschreven.

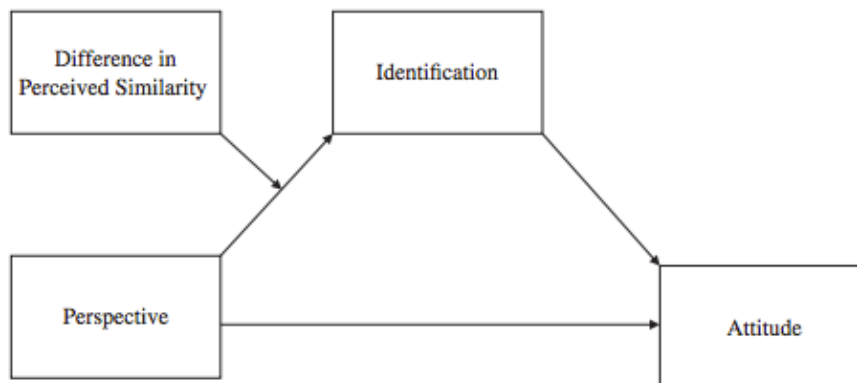
In de studie van Hoeken en Sinkeldam (2014) wordt er een ander middel ingezet om identificatie te manipuleren, namelijk sympathie. Van sympathie, ook wel ‘likeability’ genoemd, is sprake als de hoofdpersoon in het verhaal wordt afgeschilderd als een persoon met positieve kenmerken (Hoeken & Sinkeldam, 2014). Er wordt hier vooral bedoeld op positief gedrag, zoals behulpzaam, gul, meelevend. Minder sympathieke mensen worden juist geassocieerd met negatief gedrag zoals egoïstisch, gierig en onbeschoft (Hoeken & Sinkeldam, 2014). Uit het onderzoek bleek dat de manipulatie, de mate van sympathie voor een personage, invloed had op de mate van identificatie. Hoe sympathieker het personage is, hoe sterker de mate van identificatie is bij proefpersonen met het personage (Hoeken & Sinkeldam, 2014).

Sympathie is tevens in de studie van Tal-Or en Cohen (2010) gemanipuleerd. Mensen worden liever geassocieerd met positieve personages dan met negatieve personages. Dit wil zeggen dat mensen eerder verbonden raken met personages die positief afgebeeld worden in plaats van personages die negatief afgebeeld worden. In deze studie hebben de personages in het verhaal veel tegenslagen in hun leven. Over het ene personage wordt positieve informatie verstrekt en over het andere personage wordt negatieve informatie verstrekt. Ze verwachten dan ook dat “positively valenced information about a character that experiences difficulties should increase identification with that character, whereas providing negative information should decrease identification” (Tal-Or & Cohen, 2010, p. 407). Die voorspelling komt uit. De respondenten identificeerden zich meer met het personage met positieve daden dan met het personage met negatieve daden (Tal-Or & Cohen, 2010). Op basis van deze literatuur kan er dus verwacht worden dat sympathie de mate van identificatie doet toenemen. In dit onderzoek zal het concept van Hoeken en Sinkeldam (2014) aangehouden worden. Sympathieke personages worden in verband gebracht met positieve gedragingen, gedachtegangen en/of gevoelens wat in contrast staat met onsympathieke personages.

Hypothese 2: Proefpersonen zullen zich sterker identificeren met personages met een sympathiek karakter dan met personages met een onsympathiek karakter.

Zoals eerder vermeld, wordt er in het onderzoek Hoeken et al. (2016) vertelperspectief gemanipuleerd. Naast vertelperspectief wordt ook ‘similarity’ gemanipuleerd, wat de gelijkheid is tussen de lezer en het personage in het verhaal. In de eerste studie van Hoeken et al. (2016) werd het verhaal vanuit het perspectief van een advocaat verteld en uit het perspectief van een weduwe. In de tweede studie werd het verhaal vanuit het perspectief van een huisarts verteld en uit het perspectief van de zoon van een patiënt (Hoeken et al., 2016). In de eerste studie studeerde de helft van de proefpersonen Rechten en de andere helft volgde een geesteswetenschappelijke opleiding. In de tweede studie was de helft van de proefpersonen medische studenten en de andere helft volgde een geesteswetenschappelijke opleiding. Op deze manier kon waargenomen gelijkheid gemanipuleerd worden. Zowel vertelperspectief als waargenomen gelijkheid had invloed op de mate waarin de proefpersonen zich identificeerden met het personage. Daarnaast bleek dat identificatie de impact van vertelperspectief op attitude medieerde (Hoeken et al., 2016). Als de proefpersonen zichzelf goed konden vergelijken met de tegenstander van de professional, werd het mediërende effect van identificatie geblokkeerd. Dit is te zien in Figuur 1 uit Hoeken et al. (2016). Met de tegenstander van de professional, bedoelen zij de weduwe en de zoon van de patiënt (Hoeken et al. 2016).

Figuur 1
Moderatie van het mediërende effect van identificatie.

In het huidige onderzoek gaat het niet om waargenomen gelijkheid, maar om de mate van sympathie van het personage. Zodoende kan er gekeken worden of zowel vertelperspectief als sympathie invloed hebben op de mate waarin de proefpersonen zich identificeren met het personage. Daarnaast zal er onderzocht worden wat er gebeurt als er twee tegenwerkende krachten aanwezig zijn in een narratief. Wat gebeurt er, als het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van het onsympathieke personage? In de studie van Hoeken et al. (2016) bleek vertelperspectief een grotere invloed op identificatie te hebben dan waargenomen gelijkheid. Het is nu de vraag of vertelperspectief ook een grotere invloed heeft op identificatie als er een sympathiemaniplatie wordt toegepast.

Onderzoeksvraag: Welke van de twee manipulaties, vertelperspectief of mate van sympathie, heeft een grotere invloed op de mate van identificatie?

Er wordt naast manipulaties in het narratief ook gekeken naar een persoonlijkheidskenmerk van de lezer, namelijk empathie. Sympathie wordt vaak verward met empathie, wat in de volksmond ook wel inlevingsvermogen wordt genoemd. In het artikel van Keen (2006) wordt het verschil duidelijk weergegeven door een voorbeeldzin:

Figuur 2
Voorbeeldzin Keen (2006)

<p>Empathy: I feel what you feel.</p> <p><i>I feel your pain.</i></p>	<p>Sympathy: I feel a supportive emotion about your feelings.</p> <p><i>I feel pity for your pain.</i></p>
--	---

Sympathie verschilt van empathie, doordat de lezer niet dezelfde emotie voelt als het personage. Bij sympathie voelt de lezer emoties voor de personages, maar wordt het gevoel zelf niet ervaren. Dit is bij empathie wel het geval. De lezer heeft geen ondersteunende rol in het voelen van de emoties, maar neemt de pijn of de blijdschap echt over (Busselle & Bilandzic, 2009). Betrokken zijn met personages is een onderdeel van identificatie (Busselle & Bilandzic, 2009). Empathie zou dan ook mogelijk de mate van identificatie kunnen versterken. In het huidige onderzoek worden de proefpersonen, na het afnemen van een persoonlijkheidsvragenlijst, opgedeeld in twee groepen: empathische mensen en minder empathische mensen. Op deze manier kan er onderzocht worden of de mate van empathie voor een verschil zorgt in de mate van identificatie, ongeacht de manipulaties in de verschillende versies.

Hypothese 3: *Proefpersonen met een hoger empathisch vermogen identificeren zich sterker met personages in een verhaal dan proefpersonen met een lager empathisch vermogen.*

2. Methode

2.1 Proefpersonen

Dit onderzoek is gedaan aan de hand van een gelegenheidssteekproef die uiteindelijk gevormd werd door 168 proefpersonen. De gemiddelde leeftijd was 39 jaar oud ($SD = 19,8$). De leeftijd varieerde van 18 jaar t/m 90 jaar. Aan dit onderzoek hebben 87 mannen deelgenomen en 81 vrouwen.

Van de 168 proefpersonen hebben 166 hun opleidingsniveau ingevuld. 9 proefpersonen (5%) zitten op vmbo niveau, 4 proefpersonen (2,2%) op havo niveau en 4 proefpersonen (2,2%) op vwo niveau. Daarnaast zitten 46 proefpersonen (25,6%) op MBO niveau, 59 proefpersonen (32,8%) op HBO niveau en 44 proefpersonen (24,4%) op WO niveau. Het opleidingsniveau was dus vrij gemiddeld.

Van de 168 proefpersonen heeft iedereen zijn moedertaal ingevuld. 164 proefpersonen hebben als moedertaal 'Nederlands' ingevuld en 4 proefpersonen hebben als moedertaal 'Anders' ingevuld. Dit betreft elke mogelijke taal, met uitzondering van de Nederlandse taal.

2.2. Dataverzamelmethode

De data zijn verzameld met behulp van een vragenlijst (Bijlage 3). De vragenlijst bevatte 43 vragen en een losse opdracht over de literatuurkennis van de proefpersonen. Alle vragen zijn gemeten met behulp van een 7-punts Likert-schaal, behalve de literatuurkennis en de demografische gegevens. Voor het meten van de literatuurkennis werd er een lijst met namen van schrijvers afgebeeld en daarbij werd gevraagd of de proefpersoon een kruisje wilde zetten indien de proefpersoon de naam van de schrijver herkende. De demografische gegevens betroffen de leeftijd, het opleidingsniveau en de moedertaal van de proefpersoon. Deze vragen werden als open vragen behandeld.

Het concept identificatie werd gemeten met behulp van acht items. Daarvan betroffen vier items de protagonist in het verhaal en vier items de antagonist. Deze acht items zijn ontleend aan het onderzoek van Hoeken et al. (2016) en De Graaf et al. (2012). Voorbeeldvragen zijn "*Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de restauranthouder*" en "*Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan*". Uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek dat de vier items, die de protagonist betreffen, hetzelfde construct meten ($\alpha = 0.89$). Hetzelfde geldt voor de antagonist, waarbij het construct ook zeer betrouwbaar is ($\alpha = 0.95$). Om die reden is er besloten om een gemiddelde score te berekenen van de vier vragen over identificatie met de protagonist en van de vier vragen over identificatie met de antagonist. Voor sympathie is hetzelfde concept gebruikt, namelijk vier items over de protagonist en vier items over de antagonist. Deze acht items zijn gebaseerd op het onderzoek van Moyer-Gusé (2008). Voorbeeldvragen zijn "*Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon*" en "*Ik vind de inspecteur aardig*". Uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek dat zowel het construct van de protagonist ($\alpha = 0.96$) als het construct van de antagonist ($\alpha = 0.96$) betrouwbaar zijn. Daarom is er voor beide constructen een gemiddelde score berekend. Voor het meten van het persoonlijkheidskenmerk empathie, zijn er tevens acht items gebruikt. Vier items die het cognitieve gedeelte van empathie meten en vier items die het affectieve gedeelte van empathie meten. Deze acht items zijn ontleend aan het onderzoek van Vossen, Piotrowski en Valkenburg (2015). Voorbeeldvragen zijn "*Ik kan vaak begrijpen hoe mensen zich voelen, zelfs voordat zij het mij*

vertellen” en “Wanneer een vriend verdrietig is, word ik ook verdrietig”. Uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek dat de acht vragen over empathie hetzelfde constructen meten ($\alpha = 0.73$). Daarom is besloten om voor het construct empathie een gemiddelde score te berekenen van de acht vragen die het empathische vermogen van de proefpersonen meten.

Afhankelijk van het gehanteerde verhaelperspectief werd de volgorde van de vragen aangepast. Indien de restauranthouder de protagonist was, gingen de eerste vragen in het construct over de restauranthouder. Indien de restauranthouder antagonist was, gingen de eerste vragen in het construct over de inspecteur.

Als controle variabelen zijn er ook vragen opgenomen die aandachtsfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme bevragen. Aandachtsfocus bevat drie items en had een sterke betrouwbaarheid ($\alpha = 0.88$). De drie items die aandachtsfocus meten, zijn afkomstig uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012). Een voorbeeldvraag is “Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd”. Narratieve aanwezigheid was een construct bestaande uit vier items en had een adequate betrouwbaarheid ($\alpha = 0.76$). Deze vier items zijn tevens afkomstig uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012). Een voorbeeldvraag is “Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant”. Waargenomen realisme werd gemeten met behulp van vier items en had een goede betrouwbaarheid ($\alpha = 0.81$). De vier items die waargenomen realisme meten, zijn ook afkomstig uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012). Een voorbeeldvraag is “In dit verhaal worden gebeurtenissen besproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren”.

Naast deze afhankelijke variabelen zijn er ook nog andere constructen opgenomen in de vragenlijst, zoals transportatie, ‘counterarguing’, attitude, autoriteit en literatuurkennis. Deze constructen betreffen een andere vraagstelling en zullen verder niet in dit onderzoek terugkomen.

2.3 Materiaal

Voor dit onderzoek is een verhaal gecreëerd waarin zowel het vertelperspectief als de mate waarin een personage als sympathiek afgebeeld wordt, gemanipuleerd zijn. Zodoende kan er gekeken worden of de onafhankelijke variabelen vertelperspectief en sympathie van invloed zijn op de mate van identificatie met de personages in het verhaal.

Het verhaal is gebaseerd op een aflevering van de ‘Keuringsdienst van waarde’ op NPO3. Het werd uitgezonden op 10 november 2016 en gaat over de populaire plakjes sashimi-tonijn die op het menu van ieder lokaal sushi-restaurant staan. Omdat ze altijd mooi rood van kleur zijn, gaan mensen er vanuit dat het ook daadwerkelijk vers is. Dit blijkt niet altijd het geval te zijn. Het ontwikkelde verhaal in het onderzoek is gebaseerd op deze specifieke aflevering van de Keuringsdienst van Waarde.

Het verhaal beschrijft twee personages; restauranthouder Diericks en inspecteur Luixx. Inspecteur Luixx gaat bij restauranthouder Diericks op bezoek om zijn sushi restaurant te inspecteren. De kwaliteit van de tonijn blijkt ondermaats te zijn. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi waardoor de tonijn een rode kleur houdt en er langer vers uit ziet. Hiervoor moet een sanctie volgen.

Het verhaal is gemanipuleerd op vertelperspectief en de mate van sympathie voor het personage waardoor er een 2x2 ontwerp ontstaat en er in totaal vier versies zijn (Bijlage 2). In twee van de vier versies wordt het verhaal uit de ogen van de restauranthouder verteld worden en in de andere twee wordt het uit het perspectief van de inspecteur verteld. Daarnaast is restauranthouder Diericks in twee van de versies het sympathieke personage en in de andere twee is inspecteur Luixx juist het sympathieke personage (Tabel 1).

Tabel 1
Overzicht twee manipulaties over de vier versies.

	Vertelperspectief	Sympathiek
Versie 1	Restauranthouder	Restauranthouder
Versie 2	Restauranthouder	Inspecteur
Versie 3	Inspecteur	Inspecteur
Versie 4	Inspecteur	Restauranthouder

Ter illustratie van de twee manipulaties, vertelperspectief en sympathie, zijn in Figuur 3 voorbeeldfragmenten te zien uit de vier verschillende versies. De volledige verhalen zijn weergegeven in Bijlage 2.

Figuur 3
Voorbeeldfragmenten uit de vier versies.

<p>Versie 1: Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een vervelende man is en dat hij er alles aan doet om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx lijkt snel wat uit de kast te hebben getrokken terwijl ik mijn nette pak aan heb. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.</p> <p>Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er veel geld en energie ingestoken om het er gezellig uit te laten zien. Bij de vorige eigenaar was het een vreeschuur. Luikx zucht diep. Ik vraag of er iets is, waarop hij botweg zegt dat ik blij mag zijn dat hij geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat hij hoopt dat ik het in de keuken beter voor elkaar heb. Beduusd leid ik hem naar de keuken.</p>	<p>Versie 2: Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een aardige man is en dat hij er niet op uit is om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.</p> <p>Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er geen geld of energie gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Volgens sommige mensen lijkt het meer op een vreeschuur. Ik zucht diep. Luikx vraagt of er iets aan de hand is, waarop ik botweg zeg dat ik niet geïnteresseerd ben in zijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loopt hij achter me aan naar de keuken.</p>
<p>Versie 3: Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al staan. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een vervelende man is, die altijd het onderste uit de kan wil halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Ik heb een net pak aan, terwijl meneer Diericks zo maar snel wat uit de kast lijkt te hebben getrokken. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.</p> <p>Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt geen geld of energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. In mijn ogen lijkt het meer op een vreeschuur. Diericks zucht diep. Ik vraag of er iets aan de hand is waarop hij botweg zegt dat hij niet geïnteresseerd is in mijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loop ik achter hem aan naar de keuken.</p>	<p>Versie 4: Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een aardige man is, die hart voor de zaak heeft en zijn gasten altijd het beste voor wil zetten. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Diericks heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.</p> <p>Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt veel geld en energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Ik vind dat soort aanpassingen onzin en zucht maar eens diep. Hij vraagt of er iets is, waarop ik minachtend zeg dat hij blij mag zijn dat ik geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat ik hoop dat hij het in de keuken beter voor elkaar heeft. Beduusd leidt hij me naar de keuken.</p>

In elke versie van het verhaal komt hetzelfde conflict terug, namelijk dat de restauranthouder niet voldoet aan de eisen van de inspecteur. Wel zijn er in elke versie twee manipulaties toegepast, namelijk op vertelperspectief en de mate van sympathie voor het personage. Afgezien van die manipulaties is er geprobeerd om de vier versies zo gelijk mogelijk te houden, om zo eventuele effecten te vermijden die identificatie zouden kunnen beïnvloeden. De gekozen personages zijn beiden man en zijn beiden in functie. De inspecteur houdt zich namelijk bezig met het keuren van de kwaliteit van het restaurant en de restauranthouder probeert het restaurant zo goed mogelijk te runnen. Hierdoor

wordt het geen privé vs. beroep kwestie. Tevens is er gepoogd om de uitspraken van de twee personages gelijkwaardig te houden. Daarnaast is er gelet op de hoeveelheid woorden en zinnen in elke versie. In Tabel 2 is de verdeling van het aantal woorden en zinnen te zien over de vier versies.

Tabel 2
Verdeling woorden en zinnen over de vier versies.

	Woorden	Zinnen
Versie 1	530	39
Versie 2	530	39
Versie 3	529	40
Versie 4	530	40

Door middel van een pilotstudie zijn de vier verschillende teksten alvorens getest, om te kijken of er enige opmerkingen of onduidelijkheden waren. De vier versies werden elk aan drie proefpersonen voorgelegd, die niet aan het daadwerkelijke onderzoek hebben deelgenomen. Als gevolg van de pilotstudie en de verzamelde feedback zijn er nog een paar minimale aanpassingen gemaakt aan de vragenlijst en de vier versies.

2.4 Procedure

De proefpersonen werden benaderd op verschillende locaties. Voorbeelden hiervan zijn de openbare bibliotheek, sportverenigingen en bij mensen thuis. Het werd de proefpersonen duidelijk gemaakt dat zij op elk gewenst moment en zonder opgaaft van redenen mochten stoppen met het onderzoek. De proefpersonen werd anonimiteit gegarandeerd over de demografische gegevens en de ingevulde data. Wanneer zij instemden om deel te nemen aan het onderzoek, werd de proefpersonen willekeurig een pakketje bladeren uitgedeeld. Daarin bevond zich een instructie (Bijlage 1), één van de vier versies (Bijlage 2) en de bijbehorende versie van de vragenlijst (Bijlage 3). De proefpersonen lazen in stilte de instructie en het verhaal. Daarna vulden zij de vragenlijst in zonder terug te bladeren naar de inhoud van het verhaal. Tijdens het invullen van de vragen mochten de proefpersonen de tekst dus niet meer raadplegen, zodat ze de vragen door middel van hun eerste ingeving zouden beantwoorden. De afname van het onderzoek nam tussen de 10 en 15 minuten in beslag. De onderzoeker was telkens fysiek aanwezig, zodat externe factoren zoals geluid geobserveerd konden worden. Achteraf konden de proefpersonen vragen stellen over het doel van het onderzoek, om verheldering te krijgen over het experiment.

2.5 Data-analyse

Ten eerste is de verzamelde data in SPSS ingevoerd. Nadat alles ingevoerd was, zijn de data gecheckt op ‘missing variables’ door middel van de berekening van frequenties. Daarna is er een randomisatiecheck uitgevoerd om te kijken of het aantal mannen en vrouwen gelijk was verdeeld over de vier versies. Dit werd gedaan middels een chi-kwadraat toets.

Om het effect van empathie op identificatie te kunnen bekijken, moest er een empathie dichotomie gecreëerd worden. De mediaan lag op 4.625 en bij de waarde 4.5 was er 49.4% onderverdeeld. Bij een waarde lager of gelijk aan 4.5 werden de proefpersonen gelabeld als laag empathisch. Bij een waarde hoger dan 4.5 werden de proefpersonen gelabeld als hoog empathisch. Zo ontstond er uiteindelijk een verdeling van 83 laag empathische mensen en 85 hoog empathische mensen. Door het creëren van een empathie dichotomie kon er gekeken worden of het verschil tussen beide groepen een effect heeft op de mate van identificatie.

Voor de afhankelijke variabelen sympathie, identificatie, aandachtsfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme is er een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) uitgevoerd. Zodoende kon er gekeken worden of er significante verschillen zijn tussen de vier versies.

Alleen voor identificatie is er ook een drieweg variantieanalyse (ANOVA) uitgevoerd. Zodoende kon er gekeken worden of de onafhankelijke variabelen, sympathie, perspectief en empathie een significant effect hebben op de mate van identificatie met de personages in het verhaal.

3. Resultaten

3.1 Verdeling

3.1.1 Leeftijd

In Tabel 3 zijn de gemiddelde scores voor leeftijd per conditie te zien (zie Bijlage 4). Middels een eenweg variantieanalyse (ANOVA) bleek de leeftijd gelijk verdeeld te zijn over de vier condities ($F(3, 164) = 1.89, p = 0.13$).

3.1.2 Geslacht

Tabel 4 toont de verdeling over het aantal mannen en vrouwen over de vier verschillende condities (zie Bijlage 4). Uit de chi-kwadraat toets bleek er geen verschil te zijn in de verdeling van het aantal mannen en vrouwen over de vier condities ($X^2(3) = 2.93, p = 0.40$).

3.1.2 Opleidingsniveau

Tabel 5 toont de verdeling over het opleidingsniveau over de vier verschillende condities (zie Bijlage 4). Uit de chi-kwadraat toets bleek er geen verschil te zijn in de verdeling van het opleidingsniveau over de vier condities ($X^2(15) = 19.96, p = 0.17$).

3.2 Identificatie

In Tabel 6 zijn de gemiddelde scores voor de identificatie en sympathie met restauranthouder Diericks en inspecteur Luikx per conditie te zien.

Tabel 6: *Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie en sympathie, uitgesplitst in perspectief en sympathie (N=aantal waarnemingen).*

	Perspectief restauranthouder (N=84)		Perspectief inspecteur (N=84)	
	Sympathiek *	Onsympathiek *	Sympathiek *	Onsympathiek *
Identificatie met				
Restauranthouder	5.22 (1.23)	3.38 (1.39)	5.52 (1.02)	2.59 (1.29)
Inspecteur	2.49 (1.05)	4.50 (1.39)	3.22 (1.38)	5.16 (0.97)
Sympathie voor				
Restauranthouder	4.63 (1.10)	2.01 (1.13)	4.54 (1.24)	1.89 (0.96)
Inspecteur	2.24 (1.10)	4.49 (1.36)	1.90 (0.86)	4.61 (1.28)

* *Sympathiek heeft in alle gevallen betrekking op de restauranthouder. Indien de restauranthouder onsympathiek is, is de inspecteur sympathiek, en omgekeerd.*

3.2.1 Restauranthouder

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) bleek een hoofdeffect van sympathie op identificatie met de restauranthouder te zijn ($F(1, 164) = 155.68, p = < 0.001$). In versie 1 en 4, waarin de restauranthouder het sympathieke personage is, leidt de sympathiemaniplatie tot een sterkere mate van identificatie. Daarnaast bleek er geen hoofdeffect te zijn van perspectief op identificatie met de restauranthouder ($F(1, 164) = 1.63, p = 0.20$). Tevens is er wel een interactie-effect gevonden van sympathie en perspectief op identificatie met de restauranthouder ($F(1, 164) = 8.02, p = 0.01$). Indien de restauranthouder sympathiek is, maakt het voor de mate van identificatie niet uit of het perspectief bij de restauranthouder of bij de inspecteur ligt. Indien de restauranthouder onsympathiek is, maakt het vertelperspectief wel een verschil. De identificatie met de onsympathieke restauranthouder is namelijk sterker als het perspectief bij hem ligt in plaats van bij de inspecteur.

3.2.2 Inspecteur

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt een hoofdeffect van sympathie op identificatie met de inspecteur ($F(1, 164) = 111.34, p = < 0.001$). In versie 2 en 3, waarin de inspecteur het sympathieke personage is, leidt de sympathiemaniplatie tot een sterkere mate van identificatie. Daarnaast bleek er een hoofdeffect te zijn van perspectief op identificatie met de inspecteur ($F(1, 164) = 13.78, p = < 0.001$). In versie 3 en 4, waarin het verhaal vanuit het perspectief van de inspecteur wordt verteld, leidt

de perspectiefmanipulatie tot een sterkere mate van identificatie. Er is echter geen interactie-effect gevonden ($F(1, 164) = 0.04, p = 0.84$). Dit betekent dat zowel sympathie als perspectief onafhankelijk van elkaar invloed hebben op de mate van identificatie met de inspecteur.

3.3 Sympathie

3.3.1 Restauranthouder

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt een hoofdeffect van sympathie te zijn ($F(1, 164) = 236.15, p < 0.001$). Er was echter geen hoofdeffect van perspectief ($F(1, 164) = 0.39, p = 0.53$). Daarnaast was er tevens geen interactie-effect tussen sympathie en perspectief ($F(1, 164) = 0.01, p = 0.95$). Uit deze ANOVA blijkt dat de sympathiemaniplatie geslaagd is. Indien de restauranthouder sympathiek wordt afgebeeld, wordt hij ook daadwerkelijk sympathieker bevonden.

3.3.2 Inspecteur

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt een hoofdeffect van sympathie te zijn ($F(1, 164) = 190.66, p < 0.001$). Er was echter geen hoofdeffect van perspectief ($F(1, 164) = 0.40, p = 0.53$). Daarnaast was er tevens geen interactie-effect tussen sympathie en perspectief ($F(1, 164) = 1.58, p = 0.21$). Uit deze ANOVA blijkt dat de sympathiemaniplatie geslaagd is. Indien de inspecteur sympathiek wordt afgebeeld, wordt hij ook daadwerkelijk sympathieker bevonden.

3.4 Controle variabelen

In Tabel 7 zijn de gemiddelde scores voor aandachtsfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme per conditie te zien.

Tabel 7: *Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor aandachtsfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme, uitgesplitst in perspectief en sympathie (N=aantal waarnemingen).*

	Perspectief restauranthouder (N=84)		Perspectief inspecteur (N=84)	
	Sympathiek *	Onsympathiek *	Sympathiek *	Onsympathiek *
Aandachtsfocus	5.16 (1.21)	5.11 (1.35)	4.97 (1.19)	5.00 (1.09)
Narratieve aanwezigheid	5.21 (0.92)	5.11 (0.92)	4.95 (0.89)	4.98 (1.19)
Waargenomen realisme	5.04 (1.16)	4.70 (1.17)	5.15 (1.04)	5.36 (1.17)

* *Sympathiek heeft in alle gevallen betrekking op de restauranthouder. Indien de restauranthouder onsympathiek is, is de inspecteur sympathiek, en omgekeerd.*

3.4.1 Aandachtsfocus

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt geen hoofdeffect van sympathie op aandachtsfocus ($F(1, 164) = 0.001, p = 0.98$). Tevens blijkt er geen hoofdeffect van perspectief op aandachtsfocus ($F(1, 164) = 0.63, p = 0.43$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect te zijn ($F(1, 164) = 0.05, p = 0.82$). Er is dus geen sprake van een verschil in aandachtsfocus tussen de vier verhaalversies.

3.4.2 Narratieve aanwezigheid

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt geen hoofdeffect van sympathie op narratieve aanwezigheid ($F(1, 164) = 0.07, p = 0.79$). Tevens blijkt er geen hoofdeffect van perspectief op narratieve aanwezigheid ($F(1, 164) = 1.64, p = 0.20$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect te zijn ($F(1, 164) = 0.18, p = 0.67$). Er is dus geen sprake van een verschil in narratieve aanwezigheid tussen de vier verhaalversies.

3.4.3 Waargenomen realisme

Uit een tweeweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt geen hoofdeffect van sympathie op waargenomen realisme ($F(1, 164) = 0.14, p = 0.71$). Er blijkt echter wel een hoofdeffect van perspectief op waargenomen realisme ($F(1, 164) = 4.88, p = 0.03$). Daarnaast bleek er geen interactie-effect te zijn ($F(1, 164) = 2.34, p = 0.13$). Er is dus sprake van een verschil in waargenomen realisme tussen de vier verhaalversies. Dit effect houdt in dat het significant realistischer ervaren wordt, indien het vertelperspectief bij de inspecteur ligt.

3.5 Empathie

In Tabel 8 zijn de gemiddelde scores voor de identificatie met restauranthouder Diericks en inspecteur Luikx per conditie te zien, met empathie als nieuwe onafhankelijke variabele.

Tabel 8: *Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie, uitgesplitst in perspectief, sympathie en empathie (N=aantal waarnemingen).*

	Perspectief restauranthouder (N=84)				Perspectief inspecteur (N=84)			
	Sympathiek *		Onsympathiek *		Sympathiek *		Onsympathiek *	
	Lage empathie	Hoge empathie	Lage empathie	Hoge empathie	Lage empathie	Hoge empathie	Lage empathie	Hoge empathie
Identificatie met								
Restauranthouder	4.81 (1.30)	5.59 (1.05)	3.06 (1.36)	3.69 (1.39)	5.43 (0.93)	5.61 (1.13)	2.71 (1.30)	2.48 (1.30)
Inspecteur	2.44 (0.93)	2.53 (1.17)	4.17 (1.55)	4.83 (1.14)	3.05 (1.20)	3.41 (1.55)	5.14 (0.70)	5.17 (1.18)

* *Sympathiek heeft in alle gevallen betrekking op de restauranthouder. Indien de restauranthouder onsympathiek is, is de inspecteur sympathiek, en omgekeerd.*

3.5.1 Restauranthouder

Uit een drieweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt geen hoofdeffect van empathie op identificatie te zijn ($F(1, 160) = 3.20, p = 0.08$). Tevens is er geen interactie-effect gevonden van perspectief en empathie op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 3.73, p = 0.06$). Daarnaast is er ook geen interactie-effect gevonden van sympathie en empathie op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 0.55, p = 0.46$). Als laatste bleek er geen interactie te zijn tussen de drie onafhankelijke variabelen op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 0.13, p = 0.72$). Voor de mate van identificatie met de restauranthouder maakt het persoonlijkheidskenmerk empathie dus geen verschil.

3.5.2 Inspecteur

Uit een drieweg variantieanalyse (ANOVA) blijkt geen hoofdeffect van empathie op identificatie te zijn ($F(1, 160) = 2.43, p = 0.12$). Tevens is er geen interactie-effect gevonden van perspectief en empathie op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 0.23, p = 0.63$). Daarnaast is er ook geen interactie-effect gevonden van sympathie en empathie op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 0.10, p = 0.75$). Als laatste bleek er geen interactie te zijn tussen de drie onafhankelijke variabelen op de mate van identificatie ($F(1, 160) = 1.45, p = 0.23$). Voor de mate van identificatie met de inspecteur maakt het persoonlijkheidskenmerk empathie dus geen verschil.

4. Conclusie & Discussie

4.1 Hypotheses/onderzoeksvraag verifiëren

Het experiment in dit onderzoek draagt bij aan de kennis over het proces van identificatie. De resultaten geven inzicht in het effect wat vertelperspectief en de mate van sympathie voor het personage hebben op de mate van identificatie met personages in een narratief. Hypothese 1 luidde: *Proefpersonen zullen zich sterker identificeren met het personage vanuit wiens perspectief het verhaal wordt geschreven.* Deze hypothese werd deels bevestigd. Bij de Graaf et al. (2012) en Hoeken et al. (2016) was er een hoofdeffect van perspectief, maar in de huidige studie bleek er alleen een effect van perspectief te zijn op de identificatie met de inspecteur en niet op de identificatie met de restauranthouder. Er is echter wel een interactie-effect gevonden bij de identificatie met de restauranthouder. Indien de restauranthouder onsympathiek is, maakt het vertelperspectief een verschil. De identificatie met de onsympathieke restauranthouder is namelijk sterker als het perspectief bij hem ligt, in plaats van bij de inspecteur. Het voorspelde effect wordt dus wel bij versie 2 gevonden, waar het vertelperspectief bij de restauranthouder ligt en de inspecteur het sympathieke personage is.

Hypothese 2 luidde: *Proefpersonen zullen zich sterker identificeren met personages met een sympathiek karakter dan met personages met een onsympathiek karakter.* Deze hypothese werd bevestigd. Dit komt overeen met de studie van Hoeken en Sinkeldam (2014) en Tal-Or en Cohen (2010). Indien het personage sympathiek wordt afgebeeld, identificeert de lezer zich sterker met het personage.

De onderzoeksvraag luidde: *Welke van de twee manipulaties, vertelperspectief of mate van sympathie, heeft een grotere invloed op de mate van identificatie?* Sympathie heeft in deze huidige studie een grotere invloed op identificatie dan vertelperspectief. Dit is opmerkelijk als het vergeleken wordt met de studie van Hoeken et al. (2016). In die studie wordt er naast vertelperspectief ‘similarity’ gemanipuleerd. ‘Similarity’ is ook wel de waargenomen gelijkheid tussen de lezer en het personage in het verhaal. De proefpersonen kregen een narratief over een conflict tussen twee personen voorgelegd. Het vertelperspectief werd gemanipuleerd door het narratief te vertellen vanuit het perspectief van één van de twee personen (Hoeken et al., 2016). Het eerste narratief ging over een advocaat en een weduwe, die samen in conflict waren in een rechtszaal. De helft van de proefpersonen studeerde Rechten en andere helft volgde een geesteswetenschappelijke opleiding. Er werd verwacht dat de rechten studenten zich sterker zouden identificeren met de advocaat en dat de geesteswetenschappelijke studenten zich sterker zouden identificeren met de weduwe (Hoeken et al., 2016). Zowel vertelperspectief als waargenomen gelijkheid had invloed op de mate waarin de proefpersonen zich identificeerden met het personage. Het is echter zo dat perspectief een sterkere invloed had op identificatie dan waargenomen gelijkheid waardoor er een belangrijke vraag gesteld werd bij dit onderzoek: “Waarom kan een vertelkunsttechniek, zoals perspectief, ons laten identificeren met ongelijke personages terwijl er meer vergelijkbare personages aanwezig zijn in het verhaal?”. Dat is namelijk wat er gebeurde. Rechten studenten identificeerden zich sterker met de protagonist ook al was de antagonist een advocaat. Indien het verhaal dus vanuit het perspectief van de weduwe werd verteld, identificeerden de rechten studenten zich sterker met de weduwe terwijl er een meer vergelijkbaar personage aanwezig was in het verhaal (Hoeken et al., 2016). Deze resultaten impliceren dat waargenomen gelijkheid een andere rol speelt in het identificeren met personages dan sympathie. In de huidige studie was de invloed van sympathie namelijk meer van belang op identificatie dan de invloed van perspectief. Dit komt niet overeen met de resultaten uit het onderzoek van Hoeken et al. (2016).

Naast perspectief en sympathie is er ook gekeken naar een persoonlijkheidskenmerk, namelijk empathie. Hypothese 3 luidde: *Proefpersonen met een hoger empathisch vermogen identificeren zich sterker met personages in een verhaal dan proefpersonen met een lager empathisch vermogen.* Er was zowel bij de restauranthouder als bij de inspecteur geen sprake van een significant effect van empathie. Dit betekent dat het persoonlijkheidskenmerk empathie, in deze studie, niet van invloed is op de identificatie met een personage in een verhaal. Mensen met een hoger empathisch vermogen, identificeren zich dus niet sterker met personages in dit narratief als het wordt vergeleken met mensen met een lager empathisch vermogen.

4.2 Beperkingen

Een beperking van dit onderzoek zou kunnen zijn dat het experiment enkel toegepast is op één verhaal. Het is eenmalig getest op het conflict tussen de restauranthouder en de inspecteur. Voor een volgend onderzoek zou het meer valide zijn om in het onderzoek verschillende soorten verhalen op te nemen. Er is nu sprake van een beperkte generaliseerbaarheid van de resultaten van dit huidige onderzoek. De proefpersonen waren gelijk verdeeld over het geslacht, hadden verschillende opleidingen en waren van verschillende leeftijden. Het materiaal was echter vrij eenzijdig, waardoor het onduidelijk is of de resultaten wel te generaliseren zijn naar een ander narratief met een verschillend soort thematiek.

Daarnaast zouden de resultaten van het onderzoek beïnvloed kunnen zijn, doordat waargenomen realisme niet gelijk bleek te zijn in de vier condities. Voor de verhaalversies waar het perspectief bij inspecteur Luikx ligt, blijkt dat de proefpersonen het verhaal realistischer ervaren. Dit effect houdt in dat het significant realistischer ervaren wordt, indien het vertelperspectief bij de inspecteur ligt. De interne validiteit wordt hierdoor bedreigd. Het is namelijk niet helder of de resultaten daadwerkelijk veroorzaakt worden door de manipulaties in het narratief zelf of door de

verschillen in waargenomen realisme. De resultaten zouden dus kunnen resulteren uit andere stimuli dan sympathie en perspectief.

4.3 Toekomstig onderzoek

Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om de volgende drie onafhankelijke variabelen op te nemen in het onderzoek: perspectief, sympathie en waargenomen gelijkens. Aangezien er tegenstrijdige resultaten zijn, als je het huidige onderzoek vergelijkt met het onderzoek met Hoeken et al. (2016), is het wetenschappelijk gezien interessant om deze drie variabelen in het hetzelfde onderzoek op te nemen. Zodoende kan er gekeken worden of er significante verschillen zijn tussen sympathie en waargenomen gelijkens. Sympathie had namelijk een grotere invloed dan perspectief op identificatie in deze huidige studie, maar in de studie van Hoeken et al. (2016) bleek perspectief een grotere invloed dan waargenomen gelijkens te hebben op identificatie. Er is dus meer onderzoek nodig om duidelijkheid te krijgen over de impact van verhaalmanipulaties op de mate van identificatie met personages in het narratief.

5. Literatuurlijst

Braddock, K., & Dillard, J. P. (2016). Meta-analytic evidence for the persuasive effects of narratives on beliefs, attitudes, intentions, and behaviors. *Communication Monographs*, 83(4), 446-467.

Busselle, R., & Bilandzic, H. (2009). Measuring Narrative Engagement. *Media Psychology*, 12(4), 321-347.

Graaf, A. de, Hoeken, H., Sanders, J., & Beentjes J. W. J. (2012). Identification as a Mechanism of Narrative Persuasion. *Communication Research*, 39(6), 802-823.

Hoeken, H., Kolthoff, M., & Sanders, J. (2016). Story Perspective and Character Similarity as Drivers of Identification and Narrative Persuasion. *Human Communication Research*, 42(2), 292-311.

Hoeken, H., & Sinkeldam, J. (2014). The Role of Identification and Perception of Just Outcome in Evoking Emotions in Narrative Persuasion. *Journal of Communication*, 64(5), 935-955.

Igartua, J. (2010). Identification with characters and narrative persuasion through fictional feature films. *Communications*, 35(4), 347-373.

Keen, S. (2006). A Theory of Narrative Empathy. *Narrative*, 14(3), 207-236.

Moyer-Gusé, E. (2008). Toward a theory of entertainment persuasion: Explaining the persuasive effects of entertainment-education messages. *Communication Theory*, 18(3), 407-425.

Tal-Or, N., & Cohen, J. (2010). Understanding audience involvement: Conceptualizing and manipulating identification and transportation. *Poetics*, 38(4), 402-418.

Vossen, H. G. M., Piotrowski, J. T., & Valkenburg, P. M. (2015). Development of the Adolescent Measure of Empathy and Sympathy (AMES). *Personality and Individual Differences*, 74, 66-71.

Bijlage 1 – instructie

Informatie over deelname aan **Het ervaren van verhalen door de lezer**

1. Inleiding

U bent gevraagd deel te nemen aan wetenschappelijk onderzoek van de faculteit Geesteswetenschappen van Universiteit Utrecht. In deze brief vindt u alle informatie die u nodig heeft om te besluiten mee te doen. We willen u vragen deze informatiebrief goed te lezen.

2. Wat is de achtergrond en het doel van het onderzoek?

Het vertellen en lezen van verhalen is een belangrijk aspect van de menselijke cultuur. Hoe mensen een verhaal lezen en ervaren verschilt per persoon. Met dit onderzoek willen we meer te weten komen over hoe mensen verhalen ervaren.

3. Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

Dit onderzoek bestaat uit een te lezen tekst en een vragenlijst.

4. Wat wordt er van u verwacht?

We vragen vijftien tot twintig minuten van uw tijd om aandachtig een tekst te lezen en daarna een vragenlijst in te vullen. Aan het eind van de vragenlijst is ook een test met betrekking tot literatuurkennis opgenomen. Lees de vragen goed en beantwoord ze allemaal nauwkeurig.

5. Wat zijn mogelijke voor- en nadelen van deelname aan dit onderzoek?

U heeft zelf geen direct voordeel van deelname aan dit onderzoek. Voor de toekomst kan het onderzoek wel nuttige gegevens opleveren. Zo kan onderzoek naar de verwerking van taal informatie opleveren over de invloed van teksten op het denken van mensen.

Mogelijke nadelen zijn:

- U moet zich twintig minuten geconcentreerd richten op de tekst en vragenlijst.

6. Vrijwillige deelname

Deelname aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Als u toch besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen of te zeggen waarom u niet wilt meedoen. Als u wel meedoet, kunt u zich altijd bedenken en stoppen op ieder gewenst moment, ook tijdens

het onderzoek. Het is ook mogelijk dat de onderzoeker het onderzoek stopzet. Na het onderzoek kunt u tot twee werkdagen daarna nog aangeven wanneer u uw onderzoeksgegevens wenst terug te trekken uit het onderzoek.

7. Wat gebeurt er met de verzamelde gegevens?

Uw persoonsgegevens worden beheerd door de onderzoeksbegeleider Hans Hoeken. Mocht u uw persoonsgegevens willen aanpassen, dan kunt u dit doen door contact op te nemen met Hans Hoeken via j.a.l.hoeken@uu.nl. Wij zijn verplicht de onderzoeksgegevens, geanonimiseerd, 10 jaar te bewaren. Daarvoor geeft u toestemming als u meedoet aan dit onderzoek. Als u dat niet wilt, kunt u niet meedoen aan dit onderzoek. Gegevens verzameld tijdens het onderzoek zullen geheel geanonimiseerd worden opgeslagen en bewaard op een door de Universiteit Utrecht beveiligde server.

8. Is er een vergoeding wanneer u besluit aan dit onderzoek mee te doen?

Er is geen vergoeding beschikbaar voor dit onderzoek.

9. Procedure van dit onderzoek

Wanneer u een klacht wilt indienen over de procedure omtrent dit onderzoek, dan kunt u contact opnemen met Hans Hoeken via j.a.l.hoeken@uu.nl.

10. Meer informatie over dit onderzoek?

Wanneer u meer informatie over het onderzoek wilt hebben, nu of in de toekomst, kunt u contact opnemen met Hans Hoeken, via: telefoonnummer 030-253 94 04 of e-mail j.a.l.hoeken@uu.nl.

TOESTEMMINGSVERKLARING voor deelname aan:

Het ervaren van verhalen door de lezer

Ik bevestig:

- dat ik via de informatiebrief naar tevredenheid over het onderzoek ben ingelicht;
- dat ik in de gelegenheid ben gesteld om vragen over het onderzoek te stellen en dat mijn eventuele vragen naar tevredenheid zijn beantwoord;
- dat ik gelegenheid heb gehad om grondig over mijn deelname aan het onderzoek na te denken;
- dat ik uit vrije wil deelneem.

Ik stem er mee in dat:

- mijn gegevens voor wetenschappelijke doelen worden verkregen en bewaard zoals in de informatiebrief vermeld staat;

Ik begrijp dat:

- ik het recht heb om mijn toestemming op ieder moment weer in te trekken zonder dat ik daarvoor een reden hoef op te geven;
- mijn gegevens worden behandeld volgens de VSNU Gedragscodes (www.vsnu.nl/gedragscodes).

Naam deelnemer: _____ Geboortedatum: ___ / ___ / ___ (dd/mm/jjjj)

Handtekening: _____ Datum, plaats: ___ / ___ / ___, _____

Bijbehorende verklaring omtrent evt. hergebruik van gegevens

Onderzoekers delen regelmatig onderzoeksgegevens met andere onderzoekers, zodat de gegevens nóg beter benut worden. Uiteraard zijn die onderzoeksgegevens dan niet te herleiden tot individuele personen. Gaat u er mee akkoord dat eventueel ook uw onderzoeksgegevens anoniem gedeeld worden met andere onderzoekers? (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is, en indien “akkoord” ondertekenen)

Ja, daar ga ik mee akkoord. Handtekening: _____ Nee, niet akkoord.

In te vullen door de uitvoerend onderzoeker:

Ik verklaar dat ik bovengenoemde deelnemer heb uitgelegd wat deelname inhoudt en dat ik borg sta voor de privacy van zijn / haar gegevens.

Naam: _____
Datum: ___ / ___ / ___ (dd/mm/jjjj)
Handtekening: _____

Bijlage 2 – vier verhaalversies

Versie 1

Ik loop vol goede moed mijn restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Vandaag komt inspecteur Luikx van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek, om mijn restaurant te inspecteren. Zij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een vervelende man is en dat hij er alles aan doet om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx lijkt snel wat uit de kast te hebben getrokken terwijl ik mijn nette pak aan heb. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.

Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er veel geld en energie ingestoken om het er gezellig uit te laten zien. Bij de vorige eigenaar was het een vreeschuur. Luikx zucht diep. Ik vraag of er iets is, waarop hij botweg zegt dat ik blij mag zijn dat hij geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat hij hoopt dat ik het in de keuken beter voor elkaar heb. Beduusd leid ik hem naar de keuken.

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij erg rood van kleur. Ik kijk bezorgd toe als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Hij rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik vertel dat die tonijn vanochtend vers is bezorgd. Hij begint een hele preek over hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is, omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, alsof ik het daarmee oneens zou zijn. Om uit te zoeken of mijn tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit hij verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Hij lijkt heel tevreden nu hij iets gevonden heeft dat misschien niet klopt.

Na een week staat Luikx weer voor mijn deur. Hij komt gelijk ter zake en meldt dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Ik schrik hier van, maar hem lijkt het niets uit te maken. Volgens hem komt dit heel vaak voor bij restaurants. Ik probeer hem duidelijk te maken dat ik hier niets van afwist. Toen ik mijn eigen zaak opende, wilde ik gewoon lekker en goed eten serveren. Daarom koop ik mijn vis bij een dure visleverancier van wie ik dacht dat hij me goede en superverse vis zou leveren.

Luikx zegt dat als het aan hem ligt, ik geen officiële waarschuwing krijg maar een forse boete. Dan trekt hij de deur achter zich dicht zonder ook maar te groeten. Ik hoop dat ik geen boete krijg, maar een waarschuwing. Door die dure visleverancier zou ik een eventuele boete maar moeilijk kunnen betalen. Zuchtend loop ik naar de keuken.

Versie 2

Ik loop met flinke tegenzin mijn restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Vandaag komt inspecteur Luikx van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek, om mijn restaurant te inspecteren. Zij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een aardige man is en dat hij er niet op uit is om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.

Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er geen geld of energie gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Volgens sommige mensen lijkt het meer op een vreetschuur. Ik zucht diep. Luikx vraagt of er iets aan de hand is, waarop ik botweg zeg dat ik niet geïnteresseerd ben in zijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loopt hij achter me aan naar de keuken.

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; hij vindt het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij wel erg rood van kleur. Hij kijkt bezorgd als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij mij vraagt of de vis wel vers is bezorgd. Hij vertelt hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar ik vind het belangrijker dat die tonijn goedkoop is. Om uit te zoeken of mijn tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit hij verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Hij lijkt heel ontevreden nu hij iets gevonden heeft dat misschien niet klopt.

Na een week staat Luikx weer voor mijn deur. Hij komt gelijk ter zake en meldt dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Hij vat het heel ernstig op, maar mij maakt het niets uit. Volgens mij komt dit heel vaak voor bij restaurants. Toen ik mijn eigen zaak opende, wilde ik gewoon veel geld verdienen. Daarom koop ik mijn vis bij een goedkope visleverancier van wie ik weet dat hij een beetje rommelt om de prijs laag te houden. Ik probeer hem wijs te maken dat ik hier niets van afwist.

Luikx zegt dat als het aan hem ligt, ik geen boete krijg maar een officiële waarschuwing. Ik doe de deur in zijn gezicht dicht zonder ook maar te groeten. Ik hoop dat ik geen boete krijg, maar een waarschuwing. Maar door die goedkope visleverancier zou ik een eventuele boete heel gemakkelijk kunnen betalen. Fluitend loop ik naar de keuken.

Versie 3

Ik loop vol goede moed het restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Ik kom als inspecteur van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek om het restaurant te inspecteren. Wij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al staan. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een vervelende man is, die altijd het onderste uit de kan wil halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Ik heb een net pak aan, terwijl meneer Diericks zo maar snel wat uit de kast lijkt te hebben getrokken. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.

Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt geen geld of energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. In mijn ogen lijkt het meer op een vreetschuur. Diericks zucht diep. Ik vraag of er iets aan de hand is waarop hij botweg zegt dat hij niet geïnteresseerd is in mijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loop ik achter hem aan naar de keuken.

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik wel erg rood van kleur. Met een zorgelijke blik haal ik de tonijn uit de koelkast om hem beter te kunnen bekijken. Diericks rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik hem vraag of de vis wel vers is bezorgd. Ik vertel hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar dat lijkt hem niet zo bijster veel te interesseren. Om uit te zoeken of de tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit ik verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Ik ben niet blij nu ik iets gevonden heb dat misschien niet klopt.

Na een week sta ik weer voor Diericks deur. Ik kom gelijk ter zake en meld dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Ik vind dit heel ernstig, maar hem lijkt het niets uit te maken. Volgens Diericks komt dit heel vaak voor bij restaurants. Hij vertelt me dat hij hier niets van afwist, maar ik geloof hem niet. Misschien wilde hij gewoon veel geld verdienen toen hij zijn eigen zaak opende. En koopt hij daarom bij een visleverancier die een beetje rommelt met de vis om de prijs laag te houden.

Ik zeg dat als het aan mij ligt, hij geen boete krijgt maar een officiële waarschuwing. Hij doet de deur in mijn gezicht dicht zonder ook maar te groeten. Ik ben perplex. Binnen zie ik hem fluitend naar de keuken lopen. Misschien kan hij die boete wel heel gemakkelijk betalen omdat hij zijn vis bij die goedkope leverancier haalt.

Versie 4

Ik loop met flinke tegenzin het restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Ik kom als inspecteur van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek om het restaurant te inspecteren. Wij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een aardige man is, die hart voor de zaak heeft en zijn gasten altijd het beste voor wil zetten. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Diericks heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.

Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt veel geld en energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Ik vind dat soort aanpassingen onzin en zucht maar eens diep. Hij vraagt of er iets is, waarop ik minachtend zeg dat hij blij mag zijn dat ik geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat ik hoop dat hij het in de keuken beter voor elkaar heeft. Beduusd leidt hij me naar de keuken.

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Hij lijkt meer belang te hechten aan deze controle dan ik. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik erg rood van kleur. Diericks kijkt bezorgd toe als ik de tonijn uit de koelkast haal om hem beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij zegt dat de vis vers is bezorgd. Ik vertel nog maar eens hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van zijn gasten, maar het interesseert me eigenlijk niet zo veel. Om uit te zoeken of de tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit ik verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Ik ben eigenlijk wel blij iets gevonden te hebben dat misschien niet klopt.

Na een week sta ik weer voor Diericks deur. Ik kom gelijk ter zake en meld dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Hij schrikt heel erg, maar mij maakt het niet veel uit. Dit komt heel vaak voor bij restaurants. Hij vertelt me dat hij hier niets van afwist. En dat hij juist bij een dure leverancier vis koopt omdat hij dacht dat die hem goede en superverse vis zou leveren. Hij wilde gewoon lekker en goed eten serveren. Die Diericks is volgens mij een onnozele hals die zich laat belazeren.

Ik zeg dat als het aan mij ligt, hij geen officiële waarschuwing krijgt maar een forse boete. Dan trek ik de deur achter mij dicht zonder ook maar te groeten. Hij is perplex. Binnen zie ik hem terneergeslagen naar de keuken lopen. Misschien kan hij die boete wel niet betalen omdat hij zijn vis bij die dure leverancier haalt.

Bijlage 3 – vragenlijsten

Vragenlijst (versie 1)

De volgende vragen gaan over het verhaal dat u net heeft gelezen. Geef aan in hoeverre u het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de restauranthouder te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
5. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
9. De manier waarop de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit restaurants controleert, vind ik:
Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Oneerlijk		1	2	3	4	5	6	7 Eerlijk
Onterecht		1	2	3	4	5	6	7 Terecht
Onwenselijk		1	2	3	4	5	6	7 Wenselijk
Onacceptabel		1	2	3	4	5	6	7 Acceptabel
10. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
11. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

13. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

14. De setting van het verhaal lijkt echt.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

15. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

16. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

17. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

18. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

19. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

21. Ik vind de restauranthouder betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

22. Ik vind de inspecteur betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

23. Ik vind dat de restauranthouder veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

24. Ik vind dat de inspecteur veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

25. Tijdens het lezen dacht ik na over het nut van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Tijdens het lezen dacht ik na over de gevolgen die een inspectie door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit heeft voor een restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Tijdens het lezen dacht ik na over wat er in ons voedsel kan zitten.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Ik vind de restauranthouder aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

29. Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

30. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

31. Ik vind de restauranthouder leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

32. Ik vind de inspecteur aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

33. Ik vind de inspecteur een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

34. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

35. Ik vind de inspecteur leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

We doen onder andere onderzoek naar de invloed van inlevingsvermogen op het ervaren van een verhaal. Onderstaande vragen hebben betrekking op dit onderwerp.

36. Ik kan vaak begrijpen hoe mensen zich voelen, zelfs voordat zij het mij vertellen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

37. Wanneer een vriend bang is, voel ik mij bang.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

38. Ik zie het wanneer een vriend boos is, zelfs als hij/zij het probeert te verbergen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

39. Wanneer een vriend verdrietig is, word ik ook verdrietig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

40. Ik zie het wanneer mensen zich blij voordoen, terwijl ze dat eigenlijk niet zijn.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

41. Wanneer een vriend boos is, voel ik mij ook boos.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

42. Ik kan gemakkelijk zien hoe anderen zich voelen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

43. Wanneer mensen om mij heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Verder zijn we ook benieuwd naar de invloed van literatuurkennis op het ervaren van verhalen. Hieronder staat een lijst met namen van schrijvers. We willen u vragen om een kruisje te plaatsen in de vakken van de schrijvers die u herkent. We raden u aan om niet te gokken, aangezien er enkele namen tussen staan die niet van schrijvers zijn.

Mensje van Keulen	René Appel	Anna Blaman	Danielle Steel	Erik Boogaart	H.P. Vliegthart
Herta Müller	William Faulkner	Dimitri Verhulst	Robert Tierney	Sophie Boomgaarden	Terry Pratchett
Isaac Asimov	John Grisham	Robert Vuijsje	Mark Sorenson	Isabelle Liberman	Stephan Enter
Arnon Iffgem	Andries Blok	Willem Kloos	Jonathan Franzen	Marek van der Jagt	Heleen van Royen
Tatiana de Rosnay	Gerald Duffy	Italo Calvino	Esther Verhoef	Saskia Noort	Toni Morrison
Janet de Waal	Jennifer Egan	Stephen King	Albert Camus	Dave Eggers	W.G. Sebald
Herman Koch	Douglas Adams	John le Carré	J.B. Guthrie	Diane Corter	Jenna Blum

Geslacht: M / V (doorhalen van niet van toepassing is)

Opleidingsniveau:

Moedertaal:

Hartelijk bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek!

Vragenlijst (versie 2)

De volgende vragen gaan over het verhaal dat u net heeft gelezen. Geef aan in hoeverre u het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de inspecteur.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
5. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de restauranthouder te staan.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de restauranthouder.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
9. De manier waarop de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit restaurants controleert, vind ik:
Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Oneerlijk		1	2	3	4	5	6	7 Eerlijk
Onterecht		1	2	3	4	5	6	7 Terecht
Onwenselijk		1	2	3	4	5	6	7 Wenselijk
Onacceptabel		1	2	3	4	5	6	7 Acceptabel
10. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens
11. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

13. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

14. De setting van het verhaal lijkt echt.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

15. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

16. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

17. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

18. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

19. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

21. Ik vind de inspecteur betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

22. Ik vind de restauranthouder betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

23. Ik vind dat de inspecteur veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

24. Ik vind dat de restauranthouder veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

25. Tijdens het lezen dacht ik na over het nut van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Tijdens het lezen dacht ik na over de gevolgen die een inspectie door de Nederlandse

Voedsel- en Warenautoriteit heeft voor een restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Tijdens het lezen dacht ik na over wat er in ons voedsel kan zitten.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Ik vind de inspecteur aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

29. Ik vind de inspecteur een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

30. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

31. Ik vind de inspecteur leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

32. Ik vind de restauranthouder aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

33. Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

34. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

35. Ik vind de restauranthouder leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

We doen onder andere onderzoek naar de invloed van inlevingsvermogen op het ervaren van een verhaal. Onderstaande vragen hebben betrekking op dit onderwerp.

36. Ik kan vaak begrijpen hoe mensen zich voelen, zelfs voordat zij het mij vertellen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

37. Wanneer een vriend bang is, voel ik mij bang.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

38. Ik zie het wanneer een vriend boos is, zelfs als hij/zij het probeert te verbergen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

39. Wanneer een vriend verdrietig is, word ik ook verdrietig.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

40. Ik zie het wanneer mensen zich blij voordoen, terwijl ze dat eigenlijk niet zijn.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

41. Wanneer een vriend boos is, voel ik mij ook boos.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

42. Ik kan gemakkelijk zien hoe anderen zich voelen.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

43. Wanneer mensen om mij heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.
Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Verder zijn we ook benieuwd naar de invloed van literatuurkennis op het ervaren van verhalen. Hieronder staat een lijst met namen van schrijvers. We willen u vragen om een kruisje te plaatsen in de vakken van de schrijvers die u herkent. We raden u aan om niet te gokken, aangezien er enkele namen tussen staan die niet van schrijvers zijn.

Mensje van Keulen	René Appel	Anna Blaman	Danielle Steel	Erik Boogaart	H.P. Vliegthart
Herta Müller	William Faulkner	Dimitri Verhulst	Robert Tierney	Sophie Boomgaarden	Terry Pratchett
Isaac Asimov	John Grisham	Robert Vuijsje	Mark Sorenson	Isabelle Liberman	Stephan Enter
Arnon Iffgem	Andries Blok	Willem Kloos	Jonathan Franzen	Marek van der Jagt	Heleen van Royen
Tatiana de Rosnay	Gerald Duffy	Italo Calvino	Esther Verhoef	Saskia Noort	Toni Morrison
Janet de Waal	Jennifer Egan	Stephen King	Albert Camus	Dave Eggers	W.G. Sebald
Herman Koch	Douglas Adams	John le Carré	J.B. Guthrie	Diane Corter	Jenna Blum

Geslacht: M / V (doorhalen van niet van toepassing is)

Opleidingsniveau:

Moedertaal:

Hartelijk bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek!

Bijlage 4 – Tabellen

Tabel 3: *Verdeling Leeftijd, Gemiddelden (en Standaarddeviaties), uitgesplitst in de vier versies (N=aantal waarnemingen).*

	Leeftijd
Versie 1 (N=42)	43.38 (20.42)
Versie 2 (N=42)	42.05 (19.79)
Versie 3 (N=42)	37.62 (20.19)
Versie 4 (N=42)	34.31 (17.95)

Tabel 4: *Aantal Mannen en Vrouwen uitgesplitst in de vier versies (N=aantal waarnemingen).*

	Mannen (N=87)	Vrouwen (N=81)
Versie 1 (N=42)	23	19
Versie 2 (N=42)	23	19
Versie 3 (N=42)	17	25
Versie 4 (N=42)	24	18

Tabel 5: *Verdeling Opleidingsniveau uitgesplitst in de vier versies (N=aantal waarnemingen).*

	Vmbo	Havo	VWO	MBO	HBO	WO
Versie 1 (N=42)	1	2	1	11	18	9
Versie 2 (N=40)	3	1	2	8	19	7
Versie 3 (N=42)	4	1	1	11	14	11
Versie 4 (N=42)	1	0	0	16	8	17

Bijlage 5 – verklaring kennisneming plagiaat

Universiteit Utrecht

Faculteit Geesteswetenschappen
Versie september 2014

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT

Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude. Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen. De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafraseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het parafraseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafrasen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

De plagiaatregels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voorzover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.15) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van wetenschapsbeoefening bijgebracht krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.
Naam: <i>Floor de Roos</i>
Studentnummer: <i>5517265</i>
Datum en handtekening: <i>18 januari 2017</i> <i>[Handwritten Signature]</i>

Dit formulier lever je bij je begeleider in als je start met je bacheloreindwerkstuk of je master scriptie.

Het niet indienen of ondertekenen van het formulier betekent overigens niet dat er geen sancties kunnen worden genomen als blijkt dat er sprake is van plagiaat in het werkstuk.